

om deltagerdemokratiet et stort spring fremad har vi imidlertid endnu til gode, men tilløbet ser i flere henseender lovende ud.

Palle Svensson

Vilh. Brockmeyer, Peter Bak Mortensen og Niels Preisler (udg.), *Folketingsvalgloven*, København: Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 1983, 322 s., 375,00 kr.

Når medarbejderne ved Indenrigsministeriets valgkontor står som forfattere og udgivere af en kommenteret udgave af folketingsvalgloven, er der grund til at forvente en yderst sober og omhyggelig udgivelse, der punkt for punkt redegør for hele det komplicerede og detaljerede regelsæt, der knytter sig til udvælgelsen af medlemmerne i Folketinget. Der er med denne bog da også stort set tale om en udgivelse, der helt lever op til disse forventninger; derfor vil bogen i en række år også blive *stedet*, hvor man på næsten alle punkter kan slå op og se, hvorledes reglerne egentligt er, og hvorledes man skal forholde sig, når man står over for et eller andet konkret problem i forbindelse med folketingsvalg. Så langt, så godt.

Efter folketingsvalget i 1981 var der især to ting i forbindelse med valgloven, der gav anledning til diskussion. Den ene var den urimelige praksis med at forkaste nogle måder at angive partipræferencer på, når man brevstemte – for eksempel "SF" – fordi det hverken var den officielle partibetegnelse eller partibogstavet. Dette forhold, der havde en vis skævhed med hensyn til partierne, er nu blevet rettet; og reglerne er angivet klart i kommentarudgaven her, således at det skulle være ganske enkelt for valgbestyrelserne landet over at følge dem. Begivenhederne i kølvandet af folketingsvalget den 10. januar 1984 har imidlertid demonstreret med overordentlig tydelighed, at bestemmelserne om brevstemmer også ved dette valg er blevet anvendt forskelligt rundt om i landet. Det må derfor forventes, at der vil ske ændringer netop med hensyn til reglerne for godkendelse af brevstemmer. Hvorledes de forskellige hensyn vil blive afbalanceret mod hinanden, er ikke til at vide i skrivende stund. En oplagt mulighed er at indføre en form for fortrykt stemmeseddel til afgivelse af brevstemme, hvad der naturligvis vil kunne løse hovedparten af de konstaterede problemer.

Det andet, man diskuterede efter folketingsvalget i 1981, var, hvorledes man skulle forholde sig, når der af et parti var anmeldt partiliste i en amts- eller storkreds, og der så var en opstillingskreds uden kandidat for partiet, men hvor der alligevel blev afgivet stemmer på partiet – valglovens og valgstatistikens såkaldte "andre partistemmer". Man kan sige, at det er en detalje i valgloven, og at de forskellige mulige fremgangsmåder kun i et fåtal af tilfældene ville have ført til valg af andre af partiets kandidater i en sådan amts- eller storkreds. Efter en meget grundig diskussion blev den fremgangsmåde, Indenrigsministeriet har anvendt ved de senere valg, godkendt af et klart flertal i Folketinget. For at undgå fortsatte diskussioner blev der for en sikkerheds skyld gennemført et lovforslag i samlingen 1982/83, der gjorde det klart, hvorledes man skal gå frem i denne situation, således at der ikke længere behøver at blive tærsket langhalm på dette

om deltagerdemokratiet et stort spring fremad har vi imidlertid endnu til gode, men tilløbet ser i flere henseender lovende ud.

Palle Svensson

Vilh. Brockmeyer, Peter Bak Mortensen og Niels Preisler (udg.), *Folketingsvalgloven*, København: Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 1983, 322 s., 375,00 kr.

Når medarbejderne ved Indenrigsministeriets valgkontor står som forfattere og udgivere af en kommenteret udgave af folketingsvalgloven, er der grund til at forvente en yderst sober og omhyggelig udgivelse, der punkt for punkt redegør for hele det komplicerede og detaljerede regelsæt, der knytter sig til udvælgelsen af medlemmerne i Folketinget. Der er med denne bog da også stort set tale om en udgivelse, der helt lever op til disse forventninger; derfor vil bogen i en række år også blive *stedet*, hvor man på næsten alle punkter kan slå op og se, hvorledes reglerne egentligt er, og hvorledes man skal forholde sig, når man står over for et eller andet konkret problem i forbindelse med folketingsvalg. Så langt, så godt.

Efter folketingsvalget i 1981 var der især to ting i forbindelse med valgloven, der gav anledning til diskussion. Den ene var den urimelige praksis med at forkaste nogle måder at angive partipræferencer på, når man brevstemte – for eksempel "SF" – fordi det hverken var den officielle partibetegnelse eller partibogstavet. Dette forhold, der havde en vis skævhed med hensyn til partierne, er nu blevet rettet; og reglerne er angivet klart i kommentarudgaven her, således at det skulle være ganske enkelt for valgbestyrelserne landet over at følge dem. Begivenhederne i kølvandet af folketingsvalget den 10. januar 1984 har imidlertid demonstreret med overordentlig tydelighed, at bestemmelserne om brevstemmer også ved dette valg er blevet anvendt forskelligt rundt om i landet. Det må derfor forventes, at der vil ske ændringer netop med hensyn til reglerne for godkendelse af brevstemmer. Hvorledes de forskellige hensyn vil blive afbalanceret mod hinanden, er ikke til at vide i skrivende stund. En oplagt mulighed er at indføre en form for fortrykt stemmeseddel til afgivelse af brevstemme, hvad der naturligvis vil kunne løse hovedparten af de konstaterede problemer.

Det andet, man diskuterede efter folketingsvalget i 1981, var, hvorledes man skulle forholde sig, når der af et parti var anmeldt partiliste i en amts- eller storkreds, og der så var en opstillingskreds uden kandidat for partiet, men hvor der alligevel blev afgivet stemmer på partiet – valglovens og valgstatistikens såkaldte "andre partistemmer". Man kan sige, at det er en detalje i valgloven, og at de forskellige mulige fremgangsmåder kun i et fåtal af tilfældene ville have ført til valg af andre af partiets kandidater i en sådan amts- eller storkreds. Efter en meget grundig diskussion blev den fremgangsmåde, Indenrigsministeriet har anvendt ved de senere valg, godkendt af et klart flertal i Folketinget. For at undgå fortsatte diskussioner blev der for en sikkerheds skyld gennemført et lovforslag i samlingen 1982/83, der gjorde det klart, hvorledes man skal gå frem i denne situation, således at der ikke længere behøver at blive tærsket langhalm på dette

spørgsmål. Men det må undre, at hele denne diskussion og den efterfølgende afklaring, afsluttet med den nye lov, ikke har sat sig bare et lillebitte spor i kommentarerne! Det havde vel været rimeligt, nu hvor spørgsmålet er afklaret, at der omhyggeligt og veldokumenteret var blevet gjort rede for, hvori problemet havde bestået, og hvorledes den korrekte fremgangsmåde nu er? Men indarbejdelsen af disse allerseneste lovændringer har åbenbart givet visse problemer, hvad en sammenligning af behandlingen af de tre stk. i paragraf 1 i den nye lov viser.

Det kan også nævnes, at kommentarerne til loven er forsynet med en kort indledning, der dog forekommer vel overfladisk, når bogens karakter tages i betragtning. Hertil kommer, at den vedføjede liste over love om valg til Rigsdagen/Folketinget ikke er ganske fuldstændig – blandt andet mangler den ganske væsentlige lov om en midlertidig omfordeling af folketingsvalgkredsene fra december 1894. Måske kunne udgiverne af *Folketingsvalgloven* have haft glæde af at benytte en forgænger, nemlig A. Kriegers *Regler om Valgene til Rigsdagen* fra 1897, som ganske vist hurtigt blev forældet, men som dog giver en god oversigt over forholdene under 1867-loven.

Disse forskellige bemærkninger er dog småting i forhold til det væsentlige, som er, at der nu foreligger en samlet udgivelse af det regelsæt, der regulerer afholdelsen af folketingsvalg. Det er indlysende, at en sådan kommenteret lovudgave ikke er stedet at diskutere, hvorledes de pågældene regler faktisk virker. Det havde måske alligevel været en overvejelse værd at medtage en, eventuelt selektiv, liste over den vigtigste del af litteraturen om lovens måde at virke på.

Bogens pris er i øvrigt horribel. Den burde give anledning til, at det blev overvejet, om udgivelsen af disse kommenterede love ikke burde varetages af det offentlige (for eksempel Statens Informationskontor). Der er helt klart tale om et felt, hvor privatiseringens fordele ikke uden videre er åbenbare!

Men det er vel sandsynligt, at begivenhederne på brevstemme-området gør det nødvendigt inden længe at udsende en ny udgave, dersom bogens karakter af bibel for valgbestyrelserne skal kunne opretholdes. Så vil der også være mulighed for at tage hensyn til de ovenfor anførte bemærkninger, og det er naturligvis en optimal situation for en anmelder.

Jørgen Elklit

Eric C. Browne og John Dreijmanis (eds.), *Government Coalition in Western Democracies*, New York: Longman, 1982, 384 s., 9,95 £.

Bogen er et forsøg på, med udgangspunkt i formel koalitions-teori, empirisk at analysere regeringskoalitioner i en række vestlige politiske systemer for derigennem også at belyse teoriernes styrke og svagheder. Den består af et indlednings- og et afslutningskapitel ved Eric Browne, der selv har arbejdet teoretisk og empirisk med koalitionsstudier de sidste ca. 15 år, og et antal kapitler om regeringskoalitioner i forskellige lande: Vesttyskland (Helmut Norpoth), Italien (Alberto Maradi), Finland (Pekka Nyholm), Danmark (Alastair H. Thomas), Island (Ólafur